

Compromis tot voorlegging aan het Internationaal Gerechtshof van het tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk België bestaande geschil betreffende de soevereiniteit over zekere aan de Belgisch-Nederlandse grens gelegen percelen, op 7 maart 1957 te 's-Gravenhage ondertekend

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE
ZAKEN

Nr. 1

's-Gravenhage, 24 juni 1957.

Ter griffie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
ontvangen: 24 juni 1957.

De wens, dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens de Kamer of door ten minste dertig leden der Kamer te kennen worden gegeven uiterlijk op 24 juli 1957.

Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 60, lid 2, en onder verwijzing naar artikel 61, lid 3, van de Grondwet, de Raad van State gehoord, heb ik de eer U Hoogedelgestrenge hiernevens over te leggen de Nederlandse en de Franse tekst van het op 7 maart 1957 te 's-Gravenhage ondertekende Compromis tot voorlegging aan het Internationaal Gerechtshof van het tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk België bestaande geschil betreffende de soevereiniteit over zekere aan de Belgisch-Nederlandse grens gelegen percelen (*Trb.* 1957, 45). ¹⁾

Tevens gelieve U Hoogedelgestrenge aan te treffen een toelichtende nota bij genoemd Compromis.

Wat het Koninkrijk der Nederlanden betreft, zal het Compromis gelden voor Nederland.

De Minister van Buitenlandse Zaken a.i.,

W. DREES.

Toelichtende nota

Op 7 maart 1957 vond te 's-Gravenhage de ondertekening plaats van het Compromis tot voorlegging aan het Internationaal Gerechtshof van het tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk der Nederlanden bestaande geschil betreffende de soevereiniteit over zekere aan de Belgisch-Nederlandse grens gelegen percelen.

Nopens de achtergrond van dit geschil moge in het kort het volgende dienen.

Het Grensverdrag van 1843 handhaaft in de gemeenten Baarle-Nassau en Baarle-Hertog de status-quo. Deze is beschreven en contradictoir vastgelegd in een proces-verbaal van 29 november 1836. Het Grensverdrag bepaalt, dat dit proces-verbaal „constatant les parcelles dont se composent les communes de Baarle-Duc et de Baarle-Nassau” zou worden overgeschreven „mot à mot”. Dit is niet geschied. De afwijking heeft betrekking op de twee thans in geschil zijnde percelen (gemeente Zondereygen, sectie A, nrs. 91 en 92), die in het proces-verbaal van 1836 Nederlands (Baarle-Nassau), in het bij het Grensverdrag behorende proces-verbaal van grensbeschrijving Belgisch (Baarle-Hertog) worden genoemd. Het verdrag bevat dus een innerlijke tegenstrijdigheid; enerzijds handhaaft het de status-quo, anderzijds wijkt het daarvan — in dit ene geval — af.

Het is de Nederlandse stelling, dat deze afwijking van het proces-verbaal van 1836 verklaard kan worden als een op een bepaalde wijze bij het opmaken van het proces-verbaal van grensbeschrijving gemaakt abuis, dat de percelen Nederlands waren en dat men ze ook Nederlands heeft willen doen blijven. Dit is uitvoerig uiteengezet, doch de Belgische autoriteiten stemmen daarmede niet in en beroepen zich op de van het (dus dan niet, zoals het verdrag zegt, woordelijk overgenomen) proces-verbaal van 1836 afwijkende tekst van het verdrag. De oorzaak van deze afwijking verklaren zij niet.

¹⁾ Nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden.

Aan
de Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal

Het merkwaardige hierbij is, dat in de jaren na de scheiding tussen Nederland en België, en toen dus de contradictoire vaststelling van wat Baarle-Nassau en wat Baarle-Hertog was nog maar pas achter de rug lag (en die vaststelling was niet dan met grote moeite en na langdurig onderzoek ter plaatse tot stand gekomen), de beide percelen steeds als Nederlands zijn beschouwd en behandeld.

Dit levert een sterk vermoeden voor de juistheid van de Nederlandse stelling op. De toenmaals levende personen, die de zaak van nabij kenden, die het moeizaam procédé van de vaststelling van de status-quo medemaakten en zich voor hun ogen zagen voltrekken, die daarenboven door de scheiding tussen Nederland en België en de tegenstellingen, die dit met zich medebracht, persoonlijk werden beroerd, hebben blijkbaar aan het Nederlands zijn van deze percelen nimmer getwijfeld.

Pas in 1921 komt van Belgische zijde het betoog, dat de beide percelen Belgisch zouden zijn. Hierop ontspint zich een enigszins traag verloopende gedachtenwisseling, welke door de oorlog wordt geschorst en daarna weer van Belgische zijde is opgevat.

Het voortgezette overleg met de Belgische autoriteiten heeft niet tot resultaat geleid en op 5 maart 1956 heeft de Belgische Regering voorgesteld, het geschil door een gemeenschappelijke demarche bij het Internationale Gerechtshof aanhangig te maken. Aangezien hier inderdaad sprake is van een geschil, dat

niet langs diplomatieke weg kan worden opgelost en dat het karakter heeft van een rechtsgeschil, heeft de Nederlandse Regering zich in beginsel met dit Belgische voorstel verenigd. Het is ook tussen Benelux-partners als een juiste gedragslijn aan te merken de aangelegenheden, waarover men het niet eens kan worden, te onderwerpen aan een internationale rechtsmacht. Zulks wordt nog geaccentueerd door, overeenkomstig het Belgische voorstel, het Hof gezamenlijk te adriëren.

De afzonderlijke artikelen van het compromis behoeven na het vorenstaande geen nadere toelichting.

Bij de behandeling van deze zaak voor het Internationale Gerechtshof zullen als agent van de Nederlandse Regering optreden mr. W. Riphagen, raadadviseur in algemene dienst, juridisch adviseur bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken, en als advocaat voor de Nederlandse Regering mr. E. N. van Kleffens, Minister van Staat, Buitengewoon en Gevolmachtigd Ambassadeur, Hoofd van de Gecombineerde Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging te Parijs.

De Nederlandse en de Belgische Regering zijn voorts overeengekomen af te zien van de aanwijzing van een rechter ad hoc bij de behandeling van deze aangelegenheid voor meerge-nomd Hof.

De Minister van Buitenlandse Zaken a.i.,

W. DREES.